ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2005)

3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Διδακτική της Πληροφορικής»

Εκμάθηση Η/Υ στα Πλαίσια των Σεμιναρίων της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) Ηρακλείου και οι Στάσεις των Διδασκομένων

Μιχάλης Καλογιαννάκης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καλογιαννάκης Μ. (2026). Εκμάθηση Η/Υ στα Πλαίσια των Σεμιναρίων της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) Ηρακλείου και οι Στάσεις των Διδασκομένων. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, *1*, 012–021. ανακτήθηκε από https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/8691

Εκμάθηση Η/Υ στα Πλαίσια των Σεμιναρίων της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) Ηρακλείου και οι Στάσεις των Διδασκομένων

Μιχάλης Καλογιαννάκης
Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων, ΤΕΙ Κρήτης
ΝΕΛΕ Ηρακλείου
mkalogian@hotmail.com, mkalogiannakis@stef.teicrete.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι τεχνολογίες των πληροφοριών και της επικοινωνιών (ΤΠΕ) θεωρούνται από πολλούς ότι επιφέρουν σημαντικές δομικές αλλαγές στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η απαξίωση των γνώσεων στη σημερινή εποχή των ΤΠΕ πραγματοποιείται με αυξανόμενους ρυθμούς σε σχέση με παλαιότερες εποχές, ενώ η ανάγκη για περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες και εξειδίκευση κρίνεται πλέον αναγκαία. Η ταχύτατη ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας δημιούργησαν ένα πολύ υψηλό επίπεδο απαιτήσεων όσον αφορά τις γνώσεις που είναι αναγκαίες για την επαγγελματική σταδιοδρομία του ατόμου και αναμφισβήτητα ο εκπαιδευτικός θεσμός βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο των εξελίξεων. Στην παρούσα μελέτη διερευνούμε τις στάσεις των εκπαιδευόμενων που παρακολουθούν τα προγράμματα εκμάθησης ηλεκτρονικών υπολογιστών στα πλαίσια των μαθημάτων της ΝΕΛΕ (Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης) Ηρακλείου. Θεωρώντας τη ΝΕΛΕ ως έναν από τους φορείς προώθησης των ΤΠΕ και της δια βίου εκπαίδευσης (ΔβΕ) και βασιζόμενοι σε συνεντεύξεις και σε ερωτηματολόγια των εκπαιδευόμενων, μελετάμε τη λειτουργία του προγράμματος εκμάθησης υπολογιστώ, καθώς και την προοπτική για τη βελτίωσή του.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *Διδασκαλία Πληροφορικής, Δια βίου Εκπαίδευση, Λαϊκή Επιμόρφωση*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σημερινή Κοινωνία της Γνώσης (ΚτΓ) και της Πληροφορίας (ΚτΠ) συνδέεται άμεσα με την εδραίωση ενός πολυδιάστατου συστήματος σχέσεων που καθορίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Είναι μάλιστα αποδεκτό ότι η εκπαίδευση εξακολουθεί να αποτελεί το θεμελιώδη διαμεσολαβητικό θεσμό στην επικοινωνία, την κατανομή, την αναδόμηση και την αξιολόγηση των κανόνων και των αρχών που συνδέονται με την παραγωγή της γνώσης, τη διάχυση αλλά και τις πρακτικές της (Bernstein & Solomon

Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Διδακτική της Πληροφορικής»
Α. Τζιμογιάννης (επιμ.)
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Κόρινθος, 7-9 Οκτωβρίου 2005

1999). Η κοινωνία αυτή χαρακτηρίζεται από στρατηγικές ανεπτυγμένες σ' ένα ευρύ πλαίσιο πεδίων που υλοποιούνται με βάση τη διεύρυνση και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Η λογική του ενός, η ασφάλεια του ενός, η σιγουριά του ενός, ανατρέπονται (Kalogiannakis 2004a).

Η επικράτηση των ΤΠΕ σε συνδυασμό με τη δια βίου μάθηση αποτελούν δύο βασικά στοιχεία στο πλαίσιο της σημερινής κοινωνίας. Η έμφαση στη διδασκαλία αντικαθίσταται σήμερα από την έμφαση στη μάθηση και μάλιστα στην προοπτική της δια βίου μάθησης (Φλουρής & Πασιάς 2000, Kalogiannakis 2004a). Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια κατά τη διαδικασία της εκπαίδευσης είναι σημαντικό ο μαθητής να μαθαίνει πώς να μαθαίνει και να συμμετέχει στη διδακτική διαδικασία, κάτι που αποτελεί και ένα βασικό παράγοντα της αποτελεσματικής διδασκαλίας (Ράπτης & Ράπτη 2001). Ειδικότερα, η εκπαίδευση θα πρέπει να συνδέεται άμεσα με τους στόχους της γνώσης και των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την προετοιμασία και την ένταξη στην αγορά εργασίας καθώς και τις αλλαγές στα πρότυπα και τους σύγχρονους όρους εργασίας και κατανάλωσης.

Η έρευνά μας βρίσκεται στη φάση της εξέλιξης. Στο παρόν άρθρο επιχειρούμε μια γενικότερη θεωρητική προσέγγιση της εκπαίδευσης ενηλίκων παρουσιάζοντας στο εμπειρικό της μέρος τα πρώτα συνοπτικά αποτελέσματα της εκπαίδευσης στις ΤΠΕ των ατόμων που παρακολούθησαν τα σεμινάρια της ΝΕΛΕ Ηρακλείου σε διάφορα Τμήματα στο Νομό Ηρακλείου.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Βασικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Η επέκταση του εκπαιδευτικού θεσμού συνδέθηκε με την κοινωνική αλλαγή, την κοινωνική δικαιοσύνη, την κοινωνική κινητικότητα. Γνώση, εκπαίδευση και κοινωνία βρίσκονται πλέον σε σχέσεις άμεσης και διαρκούς αλληλεξάρτησης (Φραγκουδάκη 1985, Καραλής 2002). Συνακόλουθα, η θέσπιση της ΔβΕ πρέπει να μελετάται σε σχέση με τις κοινωνικές δυνάμεις στις οποίες απευθύνεται, κυριαρχεί και νομιμοποιεί (Bernstein & Solomon 1999) και αναφέρεται σ' όλους τους τύπους της εκπαίδευσης (τυπική, μη τυπική, άτυπη), επιτρέποντας τη συγκρότηση ενός συνεχούς συνόλου εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (Βεργίδης 2005).

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας αλλά και του επιπέδου απασχόλησης, η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση καλούνται στην εποχή μας να διαδραματίσουν ένα καθοριστικό ρόλο (White Paper 1995). Μερικά από τα βασικά σημεία του επιστημονικού προβληματισμού που έχει αναπτυχθεί στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων σήμερα, υιοθετούνται ως στοιχεία της Κοινοτικής Πολιτικής (Καραλής 2002). Η Λευκή Βίβλος για την εκπαίδευση προτείνει την αναβάθμιση της γενικής παιδείας ως μέσου για την κατανόηση του κόσμου αλλά και την ανάπτυξη της ικανότητας για εύρεση απασχόλησης και απόκτηση επαγγελματικών προσόντων σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. Σήμερα, η εκπαίδευση ενηλίκων συνιστά ένα διαρκώς αναπτυσσόμενο πεδίο στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1996 κηρύχθηκε μάλιστα «Ευρωπαϊκό Έτος Εκπαίδευσης και Δια βίου Κατάρτισης» (Βεργίδης 2005)

χωρίς ωστόσο ν' αλλάξουν αποφασιστικά οι αντιλήψεις και οι πρακτικές που θέλουν την εκπαίδευση ενηλίκων να υπηρετεί πρώτιστα την οικονομική σκοπιμότητα (Κόκκος 2002).

Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση προκύπτει ως επιτακτική ανάγκη με βάση τις συνεχείς μεταβολές των κοινωνικοοικονομικών και πολιτισμικών δομών (Edwards et al. 1999, Jarvis 2003). Αποτελεί σήμερα ένα αίτημα της εποχής ώστε τα άτομα να είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις μαθησιακές τους ανάγκες, να αξιοποιήσουν και να αναπτύξουν στο μέγιστο βαθμό το δυναμικό τους. Με βάση τα παραπάνω, ο εκπαιδευτικός θεσμός βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων. Ο διαχωρισμός και η ανισότητα στην πρόσβαση των συστημάτων της γνώσης, θα γίνεται πλέον ανάμεσα σ' εκείνους που έχουν πρόσβαση και γνωρίζουν να διαχειρίζονται την πληροφορία και σ' εκείνους που δεν έχουν πρόσβαση και δε γνωρίζουν (Kalogiannakis 2004b). Παράλληλα, η επίδραση των διαφόρων επιστημονικών κλάδων οδηγεί στη βελτίωση των εκπαιδευτικών γνώσεων και των πρακτικών (μαθήματα, μέθοδοι διδασκαλίας, εκπαίδευση εκπαιδευτικών,) καθώς και των στόχων (Ράπτης & Ράπτη 2001).

Εκπαίδευση ενηλίκων

Αρκετά μεγάλη είναι η ποικιλία των όρων που χρησιμοποιούνται από την ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία για τον προσδιορισμό της εκπαίδευσης ενηλίκων η οποία αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο (Cross 1981, Rogers 1998). Βασικές αιτίες αυτής της σύγχυσης (Καραλής 2002) θεωρούνται: (α) το σχετικά πρόσφατο ανεπτυγμένο επιστημονικό πεδίο, (β) το διαφορετικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο, (γ) οι διαφορετικοί στόχοι της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Σύμφωνα με το Rogers (1998) η εκπαίδευση ενηλίκων αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα, σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιον εκπαιδευτικό φορέα με σκοπό να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον, που ενδέχεται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου, που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση. Η εκπαίδευση ενηλίκων παρουσιάζει ποικίλες μορφές οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα (Rogers 1999): (α) προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση τίτλων σπουδών, (β) προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που δεν οδηγούν σε τυπικούς τίτλους, (γ) προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση βασικών γνώσεων, (δ) προγράμματα με στόχο την προσωπική ανάπτυξη, (ε) προγράμματα με στόχο την κοινωνική ανάπτυξη.

Συνοπτική ιστορική προσέγγιση της εκπαίδευσης ενηλίκων

Ο σκοπός και οι στόχοι της εκπαίδευσης παραμένουν ίδιοι: μάθηση, ισότητα ευκαιριών, εργασία, κοινωνική συνοχή, ενεργός πολίτης, ποιότητα στην εκπαίδευση (Bernstein & Solomon 1999). Τα στοιχεία που βλέπουμε να αλλάζουν είναι το πλαίσιο, οι ρόλοι και τα μέσα. Στις μέρες μας το πλαίσιο γίνεται δια βίου μάθηση, η ισότητα των ευκαιριών μετατρέπεται σε προσβασιμότητα, η εργασία σε κατάρτιση και απασχόληση.

Στη χώρα μας, ο θεσμός της εκπαίδευσης ενηλίκων έχει τις ρίζες του από τα μέσα του 19ου αιώνα (Βεργίδης 1999) με τη διοργάνωση δραστηριοτήτων εκπαίδευσης ενηλίκων από ένα μικρό αριθμό φορέων (Εργατικό Κέντρο Αθηνών, Οικονομικά Επιμελητήρια, Σύλλογοι) καθώς και την ίδρυση νυκτερινών σχολών για τον αλφαβητισμό των ενηλίκων χωρίς κάποιες ρυθμίσεις σε νομοθετικό επίπεδο. Το Υπουργείο Παιδείας οργάνωνε μαθήματα αλφαβητισμού, το Υπουργείο Γεωργίας παρείχε γεωργική εκπαίδευση, ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού παρείχε εκπαίδευση σε εργάτες, το Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας κατάρτιζε στελέχη επιχειρήσεων χωρίς μεγάλη έκταση αν και οι ανάγκες για εκπαίδευση και κατάρτιση ήταν ήδη πολλές, λόγω της αδυναμίας της τυπικής εκπαίδευσης να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, της μαζικής εισόδου των γυναικών στον επαγγελματικό στίβο, της παρουσίας κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, καθώς και της αυξανόμενης ανεργίας των νέων (Βεργίδης 1999). Πιο οργανωμένες μορφές εκπαίδευσης εμφανίστηκαν τη μεταπολεμική περίοδο όταν ξεκινά κάποια πιο συστηματική οργάνωση του θεσμού της εκπαίδευσης ενηλίκων με νομοθετικές ρυθμίσεις μία εκ των οποίων είναι η ανάπτυξη των ΝΕΛΕ σ' όλους τους νομούς της χώρας με σκοπό την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού. Η συστηματική εκπαίδευση ενηλίκων ως θέμα της εκπαιδευτικής πολιτικής και συνακόλουθα της παιδαγωγικής έχει τις ρίζες της ουσιαστικά στα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1970 (Παπανδρέου 1982). Η ανάπτυξη της Γενικής Γραμματείας Λαϊκής Επιμόρφωσης (σημερινή Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων), η οποία, κυρίως στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της, δημιούργησε χιλιάδες τμήματα εκπαίδευσης με διάφορα αντικείμενα, αποτελεί έναν από τους ελάχιστους φορείς στην Ελλάδα που επιχειρεί να εφαρμόσει στην πράξη τις αρχές και τις μεθόδους εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος 2002).

Σχεδιασμός και αναγκαιότητα της δια βίου εκπαίδευσης

Είναι γεγονός ότι οι ενήλικοι, ως εκπαιδευόμενοι ζητούν να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που συνδέονται με τις συνθήκες της ζωής τους αλλά και τις ανάγκες τους. Συχνά μαθαίνουν με βάση τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους, τείνουν να αναλάβουν υπεύθυνο ρόλο και να συμμετέχουν στην πορεία της εκπαίδευσής τους (Smith 1988, Knowles 1990, Rogers 1998).

Σχετικά με τις συνθήκες κάτω από τις οποίες μαθαίνουν οι ενήλικοι όπως έχει διαπιστωθεί είναι σε σημαντικό βαθμό διαφορετικές από εκείνες που αφορούν τα παιδιά και τους εφήβους (Merriam & Caffarella 1991). Με βάση τις ατομικές ανάγκες των εκπαιδευόμενων ο Lowe, κατέταξε τις δραστηριότητες εκπαίδευσης ενηλίκων στις ακόλουθες κατηγορίες (Lowe 1976): (α) συμπληρωματική εκπαίδευση, όπου εντάσσονται τα προγράμματα βασικής παιδείας, (β) επαγγελματική εκπαίδευση, όπου εντάσσονται τα προγράμματα βασικής και συμπληρωματικής κατάρτισης, αλλά και τα προγράμματα επανακατάρτισης των εργαζομένων, (γ) εκπαίδευση σε κοινωνικά θέματα, που περιλαμβάνει τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε θέματα οικογενειακών σχέσεων, αγωγής υγείας, καταναλωτικής αγωγής, ανατροφής παιδιών κ.λ.π., (δ) εκπαίδευση για την πολιτική και κοινωνική ζωή, όπου εντάσσονται τα προγράμματα

που αφορούν θέματα αγωγής του πολίτη, τοπικά προβλήματα, συνδικαλιστική επιμόρφωση κ.ά., (ε) εκπαίδευση για την προσωπική ανάπτυξη, η οποία περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα προσωπικά ενδιαφέροντα, τον ελεύθερο χρόνο και τις τέχνες.

Γενικότερα, αναφέρεται ότι σ' όλες τις μορφές εκπαίδευσης ενηλίκων αυτό που επιδιώκεται είναι να προωθηθεί η αυτοδυναμία, η ανεξαρτησία, η δημιουργική και η κριτική μάθηση (Knowles et al. 1998). Ειδικότερα, η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών θεωρείται ως σημαντική γενική δεξιότητα που μπορεί να ενισχύσει τη δια βίου μάθηση οδηγώντας το άτομο στη συνεχή μάθηση συχνά και με τη βοήθεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Kalogiannkis et al. 2005, Παπανικολάου κ.α. 2005).

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα εργασία θ' αναφερθούμε σ' ένα από τους θεσμούς της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης αυτόν της Λαϊκής Επιμόρφωσης και θα μελετήσουμε στην περίπτωση της ΝΕΛΕ Ηρακλείου σε μια προσπάθεια αποτίμησης της συνεισφοράς της στην εκμάθηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών όπως παρουσιάζεται από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους. Είναι γνωστό ότι υπάρχει μεγάλη συνάφεια και αντιστοιχία στη στοχοθεσία της Λαϊκής Επιμόρφωσης και της Λευκής Βίβλου (White Paper 1995) στοχεύοντας και οι δύο σε μια σφαιρική και συνεχώς ανανεούμενη εκπαίδευση (Σοφός & Κοντάκος 1999). Ως Λαϊκή Επιμόρφωση ορίζεται η κάθε μορφής οργανωμένη εκπαίδευση έξω από το σχολικό σύστημα με σκοπό την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθένα, ανεξάρτητα από ηλικία και φύλο καθώς και στην ενεργητική συμμετοχή του στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή του τόπου (Σοφός & Κοντάκος 1999).

Ένα βασικό πρόβλημα που τίθεται είναι σε ποιο βαθμό τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και η εκπαιδευτική πολιτική στο σύνολό της λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας άμεσα, ως ομάδες με συγκεκριμένες ανάγκες ή έμμεσα ως μέλη του ευρύτερου πληθυσμού (Schuller & Bostyn 1996). Σημειώνεται ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα που είναι κατάλληλα για ενηλίκους πρέπει να τονίζουν περισσότερο την ανάπτυξη της δημιουργικής μάθησης παρά την ανάπτυξη της μηχανιστικής μάθησης (Jarvis 1999) και για αυτό το λόγο θα πρέπει ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος να αναπτύξει τις δικές του στρατηγικές μάθησης και τις αντίστοιχες δεξιότητες που σχετίζονται με τη δια βίου μάθηση (Cornford 2002). Είναι σημαντικό να εξετάσουμε επίσης τη φορμαλιστική προσέγγιση της εκπαίδευσης ενηλίκων αφού ο φορμαλισμός (Μουζέλης 1978) δηλαδή η μετατροπή της ουσίας σε φόρμα, που επικράτησε σε πολλούς τομείς και κατά συνέπεια στην εκπαίδευση, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα υπό εξέταση θέματα στην εκπαίδευση ενηλίκων στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Η γενικότερη προβληματική μας προσπαθεί να αναδείξει τη σημασία της εκπαίδευσης στις ΤΠΕ στο πλαίσιο της ΔβΕ.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Οργάνωση της έρευνας - Οριοθέτηση του δείγματος

Η παρούσα έρευνα ασχολείται με το ρόλο της ΝΕΛΕ ως φορέα προώθησης των ΤΠΕ και της δια βίου μάθησης. Ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2004 με τον εντοπισμό των βασικών ερωτημάτων αλλά και την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων για τον καθορισμό των βασικών αξόνων του ερωτηματολογίου μας. Η έρευνα βρίσκεται σε εξέλιξη και στο άρθρο αυτό παρουσιάζουμε τα πρώτα συνοπτικά αποτελέσματα από ένα σύνολο 10 συνεντεύξεων και 155 ερωτηματολογίων με εκπαιδευόμενους στην πληροφορική που παρακολούθησαν τα μαθήματα της ΝΕΛΕ σε διάφορα Τμήματα σε όλο το Νομό Ηρακλείου.

Το ερευνητικό σχέδιο

Για τη συλλογή των δεδομένων παραθέσαμε ερωτήσεις διαβαθμισμένης επιλογής στις οποίες οι απαντήσεις τοποθετούνται στο διάστημα 1 έως 5 (5 σημείων) με κλίμακα στάσεων τύπου Likert αλλά και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Το σύνολο των ερωτήσεων της έρευνας ήταν 21 και το ερευνητικό μας σχέδιο συμπεριλάμβανε τους εξής 3 θεματικούς άξονες: (α) ατομικά στοιχεία των εκπαιδευόμενων, (β) λειτουργία και αξιολόγηση του προγράμματος εκμάθησης Η/Υ, (γ) προτάσεις - προοπτικές - στάσεις.

Μερικά από τα κριτήρια αποτελεσματικότητας του προγράμματος όπως εξετάζονται από το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συνοψίζονται στα ακόλουθα: (α) κατά πόσο το περιεχόμενο της εκπαίδευσης ενηλίκων ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των εκπαιδευόμενων, (β) η χρήση μεθόδων και υποστηρικτικού υλικού προσαρμοσμένο στους εκπαιδευόμενους, (γ) η ευρύτητα και η χρησιμότητα των νέων γνώσεων που αποκτήθηκαν για την καθημερινή ζωή, (δ) η διάρκεια του προγράμματος εκπαίδευσης και ο αριθμός των εκπαιδευόμενων, (ε) το γενικότερο αίσθημα ικανοποίησης των εκπαιδευόμενων, (στ) οι ικανότητες των εκπαιδευτών καθώς και η προσαρμογή τους στο επίπεδο των εκπαιδευόμενων.

ΠΡΩΤΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στην ενότητα αυτή θ' αναφερθούμε σε μια πρώτη συνοπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας με βάση τα ερωτηματολόγια που έχουν μέχρι σήμερα αποκωδικοποιηθεί. Αξίζει να σημειώσουμε ότι στα στοιχεία των Πινάκων που παραθέτουμε στην παρούσα εργασία η τυπική απόκλιση των απαντήσεων του δείγματος είναι σχετικά μικρή (μικρότερη από 0,5) και στην παρουσίαση δεν προτιθέμεθα να τη σχολιάσουμε.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα που αφορούσαν τον 1ο θεματικό άξονα του ερωτηματολογίου το 59% των εκπαιδευόμενων ήταν γυναίκες και το 41% άνδρες ενώ η ηλικία και το επίπεδο σπουδών τους παρουσιάζονται αναλυτικά στον επόμενο Πίνακα 1. Αν και το επίπεδο σπουδών των εκπαιδευόμενων φαίνεται σχετικά υψηλό, οι γνώσεις τους γύρω από την πληροφορική είναι από μέτριες (31%) ως ανύπαρκτες (31%) κάτι που ενισχύει και την ανάγκη υλοποίησης των προτεινόμενων σεμιναρίων πληροφορικής.

Πίνακας 1: Ηλικία, επίπεδο σπουδών και γνώσεις πληροφορικής των εκπαιδευόμενων

Ηλικία (έτη)	Ποσοστό %	Επίπεδο σπουδών	Ποσοστό %	Γνώσεις πληροφορικής	Ποσοστό %
Μέχρι 18	2	Γυμνάσιο	25	Ανύπαρκτες	31
18-25	19	Λύκειο	31	Ελλιπείς	26
26-35	40	Τεχνική σχολή - ΙΕΚ	21	Μέτριες	31
36-45	32	ΤΕΙ	11	Ικανοποιητικές	12
46 και άνω	7	Πανεπιστήμιο	12	Πολύ ικανοποιητ.	0

Αρκετά ενδιαφέροντα είναι τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούσαν στο 2^{ο} θεματικό άξονα για τη λειτουργία και αξιολόγηση του προγράμματος εκμάθησης υπολογιστών της ΝΕΛΕ Ηρακλείου. Οι εκπαιδευόμενοι εκτιμούν ότι είναι πολύ ικανοποιητικό το επίπεδο του επιμορφωτή (61%) και τα μαθήματα που παρακολουθούν ικανοποιούν σε υψηλό βαθμό τις αρχικές τους προσδοκίες (49%). Ειδικότερα, το επίπεδο των προσφερόμενων μαθημάτων κρίνεται εύκολο (47%), η μορφή και η οργάνωσή τους πολύ καλή και προσαρμοσμένη στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων (46%) ενώ παρουσιάζεται πολύ ικανοποιητική η επικοινωνία με το διδάσκοντα (75%) όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 2.

Πίνακας 2: Επίπεδο και οργάνωση του μαθήματος - Επικοινωνία με το διδάσκοντα

Επίπεδο του μαθήματος	Ποσοστό %	Ικανοποίηση από την οργάνωση του μαθήματος	Ποσοστό %	Επικοινωνία με το διδάσκοντα	Ποσοστό %
Πολύ δύσκολο	0	Καθόλου	0	Ανύπαρκτη	0
Δύσκολο	5	Λίγο	0	Ελλιπής	0
Μέτριο	37	Μέτρια	10	Μέτρια	2
Εύκολο	47	Αρκετά καλή	44	Ικανοποιητική	23
Πολύ εύκολο	11	Πολύ καλή	46	Πολύ ικανοποιητ.	75

Από τα πρώτα αποτελέσματα για τον 3^{ο} θεματικό άξονα διαπιστώνεται μια σχεδόν απόλυτη συμφωνία των ερωτηθέντων (66%) στην άποψη ότι η δια βίου μάθηση αποτελεί βασική προϋπόθεση στη σημερινή κοινωνία, ενώ δε διαφαίνεται κάποια φορμαλιστική διάθεση (Μουζέλης 1978) σχετικά με την παρακολούθηση των μαθημάτων αυτών. Θα πρέπει όμως να παρατηρήσουμε ότι στις συνεντεύξεις τους αρκετοί εκπαιδευόμενοι τόνισαν τη σπουδαιότητα της βεβαίωσης συμμετοχής στα προγράμματα εκμάθησης υπολογιστών. Η στάση τους απέναντι στην πληροφορική μετά την παρακολούθηση των σεμιναρίων της ΝΕΛΕ φαίνεται περισσότερο ενεργητική (74%) αφού ένα μεγάλο μέρος των εκπαιδευόμενων (57%) συμφωνούν ότι τα προγράμματα εκμάθησης υπολογιστών που παρακολουθούν τους προσφέρουν όλα τα στοιχεία για τη σωστή εκμάθηση της πληροφορικής. Γενικότερα, δηλώνουν ότι με την παρακολούθηση των σεμιναρίων υπολογιστών απόκτησαν περισσότερα ερεθίσματα για

να ασχοληθούν με την πληροφορική και θα επιθυμούσαν να παρακολουθήσουν στο μέλλον ένα από τα επόμενα προγράμματα επιμόρφωσης της ΝΕΛΕ Ηρακλείου (69%). Για τους εκπαιδευόμενους της έρευνάς μας είναι ιδιαίτερα σημαντικές οι νέες γνώσεις που αποκτήθηκαν γύρω από τις ΤΠΕ για την καθημερινή ζωή στη σύγχρονη κοινωνία (64%). Με αριθμητικά δεδομένα μερικά από τα συμπεράσματα αυτά φαίνονται από τον Πίνακα 3 που ακολουθεί.

Πίνακας 3: Στάσεις των εκπαιδευόμενων απέναντι στους Η/Υ και τη ΔβΕ

Στάση απέναντι στους Η/Υ μετά την παρακολούθηση των σεμιναρίων	**Ποσοστό %**	**ΔβΕ ως βασική προϋπόθεση στη σημερινή κοινωνία**	**Ποσοστό %**
Το ίδιο παθητική	0	Διαφωνώ απολύτως	1
Λιγότερο ενεργητική	1	Διαφωνώ	3
Δεν υπάρχει διαφορά	8	Δεν έχω γνώμη	1
Το ίδιο ενεργητική	17	Συμφωνώ	29
Περισσότερο ενεργητική	74	Συμφωνώ απολύτως	66

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται να επαληθεύεται η αρχική μας υπόθεση για τη ΝΕΛΕ ως φορέα ΔβΕ ενώ τα πλεονεκτήματα του προγράμματος εκμάθησης υπολογιστών που αναφέρθηκαν με μεγαλύτερη συχνότητα ήταν: η δωρεάν εκμάθηση και εξοικείωση με τον υπολογιστή, ο μικρός αριθμός των συμμετεχόντων, η δημιουργία διάθεσης για πιο προχωρημένη χρήση του υπολογιστή, η απλότητα των μαθημάτων και η επίλυση των απορριών, η φιλικότητα και συνεργασία με το διδάσκοντα, το άνετο, ευχάριστο και χαλαρό περιβάλλον των μαθημάτων, η απόκτηση περισσότερων τυπικών προσόντων, η βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας, η μη ύπαρξη ορίου ηλικίας, καθώς και η επικοινωνία με νέα άτομα.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων (74%) δεν επεσήμανε κάποια μειονεκτήματα του προγράμματος, ενώ τα μειονεκτήματα που αναφέρθηκαν με μεγαλύτερη συχνότητα συνοψίζονται στα εξής: έλλειψη σύγχρονων ηλεκτρονικών υπολογιστών με τα αντίστοιχα περιφερειακά τους, έλλειψη οθόνης προβολής, σύνδεσης στο διαδίκτυο και βιβλίων, έλλειψη επαναλήψεων και συχνών πρακτικών ασκήσεων, ύπαρξη διαφορετικών λειτουργικών προγραμμάτων στους υπολογιστές, μέτρια οργάνωση και διαφορετικό επίπεδο των συμμετεχόντων, λίγες ώρες των προσφερόμενων σεμιναρίων και μεγάλη έκταση της ύλης των μαθημάτων.

Οι προτάσεις για τη βελτίωση του προγράμματος συνδέονται άμεσα με τα μειονεκτήματα που αναφέραμε και συνοψίζονται στα εξής: καλύτερη υλικοτεχνική υποδομή, παροχή εκπαιδευτικού υλικού, προσφορά περισσότερο εξειδικευμένων προγραμμάτων, εξασφάλιση του ίδιου επιπέδου γνώσεων των συμμετεχόντων, ύπαρξη περισσότερων ωρών για την πλήρη κάλυψη της ύλης, δημιουργία διδακτικών αιθουσών και εξοπλισμού αποκλειστικά για τη ΝΕΛΕ, καθώς και καλύτερη οργάνωση.

Στη σύγχρονη κοινωνία η ανάγκη για περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες, εξειδίκευση και γνώσεις των ΤΠΕ κρίνεται επιβεβλημένη και αυτές οι ανάγκες φαίνεται να καλύπτονται σε ικανοποιητικό βαθμό με βάση τα πρώτα αυτά αποτελέσματα από τα σεμινάρια πληροφορικής που παρέχονται από τη ΝΕΛΕ Ηρακλείου. Έρευνες για την καταγραφή και ανάλυση των στάσεων διδασκόμενων αλλά και διδασκόντων καθώς και η γενικότερη αξιολόγησή όλων των προσφερόμενων σεμιναρίων, κρίνονται επιβεβλημένες για τη βελτίωση, εξέλιξη και επέκταση τέτοιων προγραμμάτων στο μέλλον.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τη ΝΕΛΕ Ηρακλείου για τη σημαντική της βοήθεια στην υλοποίηση της παρούσας έρευνας και ιδιαίτερα τον πρόεδρό της κ. Αθανάσιο Καλύβα για το ενδιαφέρον και τη συμπαράστασή του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bernstein B. & Solomon J. (1999), Pedagogy, identity and the construction of a theory of symbolic control: Basil Bernstein questioned by Joseph Solomon, *British Journal of Sociology of Education,* 20(2), 265-279

Conford I. (2002), Learning to learn strategies as a basis for effective lifelong learning, *Journal of Lifelong Education*, 21(4), 357-368

Cross K. P. (1981), *Adults as Learners: Increasing Participation and Facilitating Learning*, San Francisco: Jossey-Bass

Edwards R., Raggatt P., Harrison R., McCollum A. & Calder J. (1998), *Recent Thinking in Lifelong Learning,* Department For Education and Employment (DFEE), London: The Open University

Jarvis P. (2003), *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, Θεωρία και πράξη,* Αθήνα: Μεταίχμιο

Kalogiannakis M. (2004a), *Réseaux pédagogiques et communautés virtuelles: de nouvelles perspectives pour les enseignants*, Paris: L'Harmattan

Kalogiannakis M. (2004b), A virtual learning environment for the French physics teachers, *Education and Information Technologies*, 9(4), 345-353

Kalogiannakis M., Vassilakis K. & Psarros M. (2005), Teacher's Role in a Changing Education. A Case Study of Asynchronous Education at Technological Education Institute (TEI) of Crete, *Proceedings of the 2nd International Conference Hands-on Science: Science in a changing Education, HSci2005*, 213-218, Rethymno, July 2005

Knowles M. (1990), *The Adult Learner: A neglected species*, Houston: Gulf

Knowles M., Holton E. & Swanson R. (1998), *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development*, Houston: Gulf Publishing

Lowe J. (1976), *L'Education des Adultes: Perspectives Mondiales*, Paris: Les Presses de l'Unesco

Merriam S. B. & Caffarella R. (1991), *Learning in Adulthood*, San Francisco: Jossey-Bass

Rogers A. (1998), *Η εκπαίδευση Ενηλίκων*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Schuller T. & Bostyn A. M (1996), Learners of the future: preparing a policy for the third age, in P. Raggatt, R. Edwards & N. Small (Eds.), *The learning society - Challenges and Trends*, 69-103, London-NY: Routledge

Smith R. (1988), *Learning How to Learn. Applied Theory for Adults*, London: Open University Press

White Paper on Education and Training (1995), Teaching and Learning - Towards the Learning Society, http://europa.eu.int/comm/off/white/index_en.htm

Βεργίδης Δ. (2001), Διαβίου Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική, στο Κ. Π. Χάρης, Ν. Β. Πετρουλάκης & Σ. Νικόδημος (επιμ.), *Πρακτικά του Θ΄ Διεθνούς Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος ''Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση: Διεθνής Εμπειρία και Ελληνική Προοπτική'',* 127-144, Αθήνα: Ατραπός

Βεργίδης Δ. (2005), Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα: επιτεύγματα και δυσλειτουργίες, *Πρακτικά του 1ου Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων,* 55-72, Αθήνα: Μεταίχμιο

Καραλής Θ. (2002), *Η εξέλιξη του πεδίου της Λαϊκής Επιμόρφωσης κατά την περίοδο 1989-1999*, Πανεπιστήμιο Πατρών: Διδακτορική Διατριβή

Κόκκος Α. (2002), Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα: προσδιορισμός του πεδίου, τάσεις, πολιτικές, στο Κόκκος Α. (επιμ.), *Διεθνής Συνδιάσκεψη για την Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 27-49, Αθήνα: Μεταίχμιο

Μουζέλης Ν. (1978), *Νεοελληνική κοινωνία: όψεις υπανάπτυξης*, Αθήνα: Εξάντας

Παπανδρέου Γ. (1982), Λαϊκή Επιμόρφωση, στα *Πρακτικά Διεθνούς Σεμιναρίου ''Λαϊκή Επιμόρφωση: Διεθνείς Εμπειρίες και Ελληνικές Προοπτικές''*, 17-29, Αθήνα: Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης

Παπανικολάου Κ., Γρηγοριάδου Μ. & Γουλή Ε. (2005), Η συμβολή του διαδικτύου στην ανανέωση εκπαιδευτικών πρακτικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, *Θέματα στην Εκπαίδευση*, 6(1), 23-57

Ράπτης Α. & Ράπτη Α. (2001), *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας, Τόμος Α΄*, Αθήνα: έκδοση ιδίων

Σοφός Μ. & Κοντάκος Α. (1999), Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα: Το παράδειγμα της ΝΕΛΕ, *Πρακτικά του Θ΄ Διεθνούς Παιδαγωγικού Συνεδρίου ''Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση: Διεθνής Εμπειρία και Ελληνική Προοπτική''*, 563-572, Βόλος: Ατραπός

Φραγκουδάκη Α. (1985), *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα: Παπαζήσης

Φλουρής Γ. & Πασιάς Γ. (2000), Στο δρόμο προς την «Κοινωνία της Γνώσης» ποιο ερώτημα έχει την πιο μεγάλη αξία; εκείνο της «Γνώσης» ή αυτό της «Κοινωνίας»; στο Μπουζάκης Σ. (επιμ.), *Ιστορικο-Συγκριτικές Προσεγγίσεις, Τιμητικός τόμος Α. Καζαμία*, 487-518, Αθήνα: Gutenberg